

REPUBLIKA SLOVENIJA
USTAVNO SODIŠČE

Številka: Up-356/04-16

U-I-455/06

Datum: 7. 12. 2006

SKLEP

Ustavno sodišče je v postopku za preizkus ustavne pritožbe in pobude, ki ju je vložil A. A. iz Ž. Ž., ki ga zastopa B. B. B. iz Z., na seji 7. decembra 2006

sklenilo:

1. Pobuda za začetek postopka za oceno ustavnosti 145. člena Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 63/94, 70/94 – popr. in 23/99) se zavrne.
2. Ustavna pritožba zoper sodbo Vrhovnega sodišča št. I Ips 274/2002 z dne 19. 11. 2003 v zvezi s sodbo Višjega sodišča v Ljubljani št. Kp 1047/2002 z dne 16. 8. 2002 in s sodbo Okrajnega sodišča v Ljubljani št. I K 543/99 z dne 13. 6. 2002 se ne sprejme.

Obrazložitev

A.

1. Pritožnik je bil s sodbo Okrajnega sodišča spoznan za krivega kaznivega dejanja ogrožanja varnosti po 145. členu Kazenskega zakonika (v nadaljevanju KZ). Sodišče mu je izreklo pogojno obsodbo, v kateri mu je določilo kazen treh mesecev zapora in preizkusno dobo enega leta. Dejanje naj bi pritožnik storil s tem, da naj bi klical v podjetje, kjer je bil zaposlen oškodovanec, ter tajnici dejal, da oškodovanec naslednji dan ne bo več živ, če še isti dan ne prejme denarja, ki naj bi mu ga dolgovalo navedeno podjetje; nato pa naj bi istega dne klical še enkrat in oškodovancu dejal, da bo prišel v navedeno podjetje ter ustrelil oškodovanca in direktorja, če dolg do naslednjega dne ne bo poravnal. Pri oškodovancu naj bi navedene grožnje povzročile občutek ogroženosti, zato je zoper pritožnika podal predlog za pregon.
2. Zoper sodbo Okrajnega sodišča je pritožnik vložil pritožbo, ki jo je Višje sodišče zavrnilo. Vrhovno sodišče je zavrnilo zahtevo za varstvo zakonitosti.
3. Zoper sodbe Vrhovnega, Višjega in Okrajnega sodišča je pritožnik vložil ustavno pritožbo. V njej navaja, da je napačno stališče vseh treh sodišč, po katerem je mogoče kaznivo dejanje ogrožanja varnosti storiti tako, da storilec grožnjo izreče tretji osebi, ki nato sporoči grožnjo osebi, ki naj bi ji bila namenjena, in da je bilo dejanje dokončano ob izreku grožnje. Nadalje opozarja, da naj bi bilo kaznivo dejanje po 145. členu KZ konkretno ogrožitveno, pri dejanju, ki se mu očita, pa naj bi šlo le za abstraktno

ogrožanje, saj naj bi iz grožnje ne izhajalo, da oškodovancu grozi neposredna nevarnost za življenje ali telo, temveč naj bi zgolj obstajala možnost, da se dana grožnja nekega dne uresniči. Sodišča naj tudi ne bi ugotovila pritožnikovega naklepa, ki je eden izmed znakov kaznivega dejanja. Iz opisa dejanja naj bi izhajalo, da pritožnik v resnici ni imel namena napasti življenje ali telo oškodovanca, temveč naj bi imel zgolj namen prisiliti ga k plačilu terjatve. Pritožnik naj tudi ne bi mogel predvideti posledic svojega dejanja, kar naj bi izhajalo iz dejstva, da je oškodovanec podal predlog za pregon, direktor podjetja, na katerega naj bi bile grožnje prav tako naslovljene, pa ne. Opis dejanja naj bi dokazoval, da so grožnje pri oškodovancu povzročile zgolj občutek ogroženosti, ne pa tudi ogroženosti, da bo napadeno življenje ali telo. Zato naj ne bi šlo za kaznivo dejanje ogrožanja varnosti po 145. členu KZ, temveč za poskus kaznivega dejanja prisiljenja po 142. členu KZ, poskus tega kaznivega dejanja pa ni kazniv. Glede na vse navedeno naj bi bile pritožniku kršene njegove pravice iz 22., 23., 28. in 34. člena Ustave.

4. Pritožniku naj bi bila kršena tudi vsa pravna jamstva, ki izhajajo iz 29. člena Ustave. Pritožnik ni Slovenec in naj ne bi razumel slovensko, zato naj bi bila njegova odpoved pravici do tolmača neupoštevna. Zaradi nerazumevanja slovenskega jezika naj bi se v nasprotju s svojo resnično voljo odpovedal pravici do zagovornika in vsem drugim procesnim pravicam. Ker je hkrati zanikal kaznivo dejanje, bi moralo sodišče posumiti, da pritožnik ne razume slovensko in ravna očitno v svojo škodo, zato bi mu sodišče moralo postaviti zagovornika po uradni dolžnosti.

5. Pritožnik izpodbija tudi dejstvo, da je sodišče sodbo med drugim oprlo na izjavo tajnice, ki naj bi pritožnika spoznala po glasu, ker naj bi že prej večkrat klical in se predstavil, pri tem pa naj sodišče ne bi raziskovalo, ali je bila oseba, ki se je predstavljala za pritožnika, res pritožnik ali kakšna druga oseba.

6. Glede na vse navedeno pritožnik predlaga, naj Ustavno sodišče izpodbijane sodbe razveljavi in obtožbo zaradi zastaranja zavrne ali pa pritožnika oprosti, ker naj ne bi storil očitnega kaznivega dejanja.

7. Pritožnik Ustavnemu sodišču še predlaga, naj presodi skladnost 145. člena KZ z 2., z 28. in s 34. členom Ustave. Po njegovem mnenju je pojem "resna grožnja", ki ga vsebuje dispozicija 145. člena KZ, pravni standard, ki ga napolnjuje sodišče v vsakem konkretnem primeru. Storilec naj tako ne bi mogel vnaprej predvideti, ali bo sodišče njegovo ravnanje štelo za resno grožnjo. S tem naj bi bilo kršeno načelo zakonitosti oziroma načelo določnosti.

B. – I.

8. Pritožnik Ustavnemu sodišču predlaga, naj oceni skladnost 145. člena KZ z 2., z 28. in s 34. členom Ustave. Pri tem ne pojasni, zakaj naj bi bila določba 145. člena v neskladju z načelom pravne države (2. člen Ustave) ali s pravico do osebnega dostojanstva in varnosti (34. člen Ustave), zato Ustavno sodišče pritožnikovega očitka v tej smeri ni moglo preizkusiti. Ustavno sodišče je pobudo preizkusilo le glede zatrjevanega neskladja z načelom zakonitosti v kazenskem pravu (28. člen Ustave) oziroma v njegovem okviru z načelom določnosti.

9. Namen zahteve po določnosti (*lex certa*) v kazenskem materialnem pravu je preprečiti samovoljno in arbitrarno uporabo državnega kaznovalnega aparata v situacijah, ki ne bi bile točno opredeljene (glej npr. odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-6/93 z dne 1. 4. 1994, Uradni list RS, št. 23/94 in OdlUS III, 33). Sâmo dejstvo, da je zakonodajalec pri določitvi kakšnega znaka kaznivega dejanja uporabil pomensko odprt izraz, še ne pomeni, da bi bila zato kršena zahteva po določnosti kazenskopravnih predpisov. Potrebno pa je, da je vsebina pomensko odprtega izraza v stiku s konkretnim primerom vsebinsko določljiva. Pri tem mora sodišče uporabiti ustrezne razlagalne metode, uveljavljene v kazenskem pravu (glej sklep Ustavnega sodišča št. U-I-220/98 z dne 16. 7. 1998, OdlUS VII, 155).

10. Zakonodajalec je pri inkriminaciji kaznivega dejanja ogrožanja varnosti iz 145. člena KZ uporabil izraz "resna grožnja", ki je pomensko odprt, saj z nomotehničnega vidika ni mogoče pričakovati, da bi zakonsko besedilo navajalo posamezne tipe groženj, s katerimi je mogoče izpolniti dispozicijo tega kaznivega dejanja. Uporabljeni pojem je vsebinsko določljiv s pomočjo uveljavljenih razlagalnih metod v stiku s konkretnim primerom. Kolikor pritožnik (kot pobudnik) meni, da je sodišče v konkretnem primeru izraz "resna grožnja" razlagalo očitno napačno oziroma arbitrarno, je to stvar očitka izpodbijanim sodnim odločbam in s tem predmet preizkusa ustavne pritožbe, ki ga je Ustavno sodišče opravilo posebej.

11. Glede na navedeno je pritožnikova pobuda za začetek postopka za oceno ustavnosti 145. člena KZ očitno neutemeljena, zato jo je Ustavno sodišče zavrnilo.

B. – II.

12. Pritožnik v ustavni pritožbi na izpodbijane odločbe naslavlja vrsto očitkov, ki naj bi dokazovali, da s svojim ravnanjem ni izpolnil znakov kaznivega dejanja ogrožanja varnosti iz 145. člena KZ. Kot argument, da znaki tega kaznivega dejanja niso bili podani, navaja, da je šlo pri njegovem ravnanju za abstraktno grožnjo, da je ni imel namena uresničiti, temveč zgolj izterjati dolg, da grožnja pri oškodovancu ni vzbudila občutka ogroženosti, da bo napadeno njegovo življenje ali telo, poleg tega naj bi bila grožnja vsaj v enem primeru izrečena tretji osebi, ki jo je nato posredovala oškodovancu. Njegovo ravnanje bi lahko izpolnilo le znake poskusa kaznivega dejanja prisiljenja iz 142. člena KZ, ki pa ni kazniv. Ker so sodišča nasprotno presodila, da je s svojim ravnanjem storil kaznivo dejanje ogrožanja varnosti iz 145. člena KZ, naj bi mu s tem kršila njegove pravice iz 22., 23., 28. in 34. člena Ustave.

13. Pritožnik ne pojasni, zakaj naj bi izpodbijane sodbe s takšno razlago kršile njegovo pravico do sodnega varstva iz 23. člena Ustave in pravico do osebnega dostojanstva in varnosti iz 34. člena Ustave. Ustavno sodišče zato pritožnikovih očitkov v tej smeri ni moglo preizkusiti.

14. Glede siceršnjih pritožnikovih navedb, ki se nanašajo na pravno oceno pritožnikovega ravnanja v izpodbijanih sodbah, Ustavno sodišče opozarja, da ni instanca sodiščem in da ne presoja pravilnosti ugotovljenega dejanskega stanja in uporabe materialnega prava samih po sebi. Glede pravice do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave, katere kršitev med drugim uveljavlja pritožnik, pa je treba pojasniti, da bi

morebitna samovoljna oziroma arbitrarna uporaba materialnega prava pomenila kršitev navedene pravice.

15. Iz izpodbijanih sodb izhaja, da so te obširno in razumno obrazložile, zakaj je pritožnikovo ravnanje izpolnilo znake kaznivega dejanja ogrožanja varnosti iz 145. člena KZ. Glede vprašanja, ali je šlo za dokončano kaznivo dejanje, sta Vrhovno in Okrajno sodišče sprejeli stališče, po katerem za storitev kaznivega dejanja ogrožanja varnosti po 145. členu KZ ni potrebno, da bi bile grožnje izrečene neposredno oškodovancu. Po stališču obeh sodišč za obstoj tega kaznivega dejanja zadošča, da se oškodovanec z grožnjami seznanil in da pri njem tedaj, ko se z njimi seznanil, vzbudijo občutek ogroženosti. V zvezi s pritožnikovim očitkom, da naj bi s svojim ravnanjem želel zgolj izterjati dolg, ne pa tudi uresničiti grožnje, so sodbe Okrajnega, Višjega in Vrhovnega sodišča sprejele stališče, ki je skladno z ustaljeno sodno prakso¹ in s stališčem doktrine², da namen storilca uresničiti grožnjo ni pomemben za presojo, ali so izpolnjeni znaki kaznivega dejanja ogrožanja varnosti po 145. členu KZ. Glede pritožnikove trditve, da je treba njegovo ravnanje pravno opredeliti kot poskus prisiljenja po 142. členu KZ, ki pa ni kazniv, je Vrhovno sodišče izrecno poudarilo, da se sme sodba nanašati samo na dejanje, ki je predmet obtožbe, pri čemer, kot je razvidno iz sodbe Okrajnega sodišča, pritožniku ni bilo očitano, da bi s svojim ravnanjem želel izterjati dolg. Po pritožnikovem mnenju naj bi bila grožnja, ki mu jo očitajo izpodbijane sodbe, zgolj abstraktna. Glede tega je Okrajno sodišče izčrpno obrazložilo, zakaj naj bi bili grožnji, ki ju je izrekel pritožnik (prvič prek tajnice, drugič oškodovancu neposredno), resni in zmožni povzročiti prepovedano posledico (tj. občutek ogrožene varnosti pri oškodovancu). Pri tem je tudi navedlo konkretne trditve iz obeh groženj, ki naj bi povzročile takšno posledico (str. 4–5 izpodbijane sodbe). Višje sodišče je tej presoji pritrdilo, Vrhovno sodišče pa je štel, da gre pri trditvi, da nista bili podani konkretni in neposredni grožnji, za izpodbijanje dejanskega stanja, zaradi česar zahteve za varstvo zakonitosti ni mogoče vložiti. V okviru presoje konkretnosti grožnje je Okrajno sodišče presodilo tudi ogroženost oškodovanca in odločilo, da je izpolnjen tudi ta znak kaznivega dejanja po 145. členu KZ. Enako sta se glede tega vprašanja opredelili tudi Višje in Vrhovno sodišče.

16. Ker so, kot izhaja iz prejšnje točke te obrazložitve, izpodbijane sodbe obširno in razumno obrazložile, zakaj je pritožnikovo ravnanje izpolnilo znake kaznivega dejanja ogrožanja varnosti iz 145. člena KZ, jim ni mogoče očitati samovoljnosti oziroma arbitrnosti. Zato je očitno, da pritožnikova pravica do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave z njimi ni bila kršena.

17. Vsaka napaka pri razlagi kazenskega materialnega prava še ne pomeni kršitve načela zakonitosti iz 28. člena Ustave. Kot izhaja iz odločbe Ustavnega sodišča št. U-I-335/02 z dne 24. 3. 2005 (Uradni list RS, št. 37/05 in OdlUS XIV, 16), je vsebina načela zakonitosti kazenskega prava iz 28. člena Ustave naslednja:

- prepoved določanja kaznivih dejanj in kazni s podzakonskimi akti ali z običajnim pravom (*nullum crimen, nulla poena sine lege scripta*);
- prepoved analogije pri ugotavljanju obstoja kaznivih dejanj in izrekanju kazni (*nullum crimen, nulla poena sine lege stricta*);

¹ Sodna praksa šteje, da je kaznivo dejanje po 145. členu KZ podano celo tedaj, kadar se grožnje niti objektivno ne bi moglo uresničiti (npr. ko sredstvo, s katerim se grozi, za uresničitev ni primerno) – sodba Višjega sodišča v Ljubljani št. I Kp 614/99.

² Pri tem ni pomembno, ali je storilec grožnjo nameraval uresničiti. Glej Deisinger, M.: Kazenski zakonik s komentarjem – posebni del. GV Založba, Ljubljana 2002, str. 114.

- prepoved določanja kaznivih dejanj in kazni s pomočjo praznih, nedoločljivih ali nejasnih pojmov (*nullum crimen, nulla poena sine lege certa*);
- prepoved povratne veljave predpisov, ki določajo kazniva dejanja in kazni zanje (*nullum crimen, nulla poena sine lege praevia*).³

18. Ustavna pritožba ne zatrjuje, da bi bil pritožnik obsojen na temelju predpisa, ki ni zakon, da bi sodišče ob njegovi obsodbi uporabilo analogijo ali da bi zakon uporabilo retroaktivno. Edino, kar pritožnik zatrjuje v kontekstu pomena načela zakonitosti iz 28. člena Ustave, je, da v trenutku delovanja ni mogel vedeti, ali njegovo ravnanje predstavlja dopustno ali prepovedano dejanje po KZ. V utemeljitev tega očitka pritožnik zgolj navaja, da je pojem "resna grožnja" pravni standard, ki se napolni šele s sodnim odločanjem v konkretnem primeru. Vendar pa dejstvo, da je v zakonu uporabljen pomensko odprt izraz, še ne pomeni, da storilec v konkretnem primeru ne more vnaprej vedeti, da bo s svojim ravnanjem izpolnil dispozicijo kaznivega dejanja, ki je opisano tudi s pomensko odprtimi izrazi. Da pomensko odprt izraz "resna grožnja", ki ga uporablja 145. člen KZ, sam po sebi očitno ni v neskladju z zahtevo po določnosti kazenskoopravnih predpisov, je Ustavno sodišče pojasnilo že v B. – I. delu te obrazložitve. Ker pritožnik drugih utemeljitev, ki bi kazale na to, da ni mogel vnaprej vedeti, da je njegovo ravnanje kaznivo, ne navaja, je očitno, da mu z izpodbijanimi sodbami ni bila kršena pravica, ki mu jo zagotavlja načelo zakonitosti kazenskega prava iz 28. člena Ustave.

B. – III.

19. Pritožnik uveljavlja še kršitev pravnih jamstev v kazenskem postopku iz 29. člena Ustave. Njegova odpoved pravici do tolmača in drugim procesnim pravicam naj ne bi bila veljavna. Sodišče bi mu po njegovem mnenju moralo postaviti zagovornika po uradni dolžnosti. Pravna jamstva naj bi mu bila kršena tudi s tem, ker naj bi sodišče ne ugotavljalo, ali ni morda grožnje izrekla kakšna druga oseba, ki se je zgolj predstavila kot pritožnik.

20. Pravica do tolmača je sestavni del obdolženčeve pravice do obrambe iz prve alineje 29. člena Ustave v povezavi s pravico do uporabe svojega jezika in pisave iz 62. člena Ustave. Zagotavlja jo tudi točka e) tretjega odstavka 6. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 – EKČP). V zvezi z odpovedjo pravici do tolmača je Ustavno sodišče vpogledalo zapisnik o glavni obravnavi, ki jo je sodišče opravilo 12. 7. 1999. Iz njega izhaja, da je sodišče pritožnika poučilo o pravici do tolmača, a je pritožnik izrecno izjavil, da razume slovensko in da ne potrebuje tolmača. V kazenskem postopku se je zagovarjal in je tudi odgovarjal na vprašanja sodnice in državnega tožilca. Prav tako je dajal pripombe na izpovedbe prič v kazenskem postopku. V besedi strank je med drugim povedal, da že 27 let dela v

³ Podobno o polju varstva načela zakonitosti kazenskega materialnega prava tudi Evropsko sodišče za človekove pravice v zadevah S. W. proti Združenemu kraljestvu (sodba št. A 335-B z dne 22. 11. 1995, odst. 34 - 36) ter K. - H. W. proti Nemčiji (vloga št. 37207/97, sodba z dne 22. 3. 2001, odst. 44 - 45). Da zahteva po določnosti kazenskoopravnega predpisa v konkretni zadevi pomeni zahtevo po tem, da mora imeti storilec možnost vnaprej vedeti, ali je njegovo ravnanje kaznivo, izhaja tudi sodb ESČP v zadevah Cantoni proti Franciji (vloga št. 45/1995/551/637, sodba z dne 22. 10. 1996, odst. 29) ter K. A. in A. D. proti Belgiji (vlogi št. 42758/98 in 45558/99, sodba z dne 6. 7. 2005, odst. 51).

Sloveniji. Glede na navedene okoliščine je razumen sklep Okrajnega sodišča,⁴ da je bila pritožnikova odpoved pravici do tolmača veljavna. Zato navedena pritožnikova pravica ni bila kršena.

21. Pritožnik v ustavni pritožbi tudi navaja, da bi mu sodišče moralo dodeliti zagovornika po uradni dolžnosti. Tega očitka ni uveljavljal niti v pritožbi niti v zahtevi za varstvo zakonitosti. Ker je po ustaljeni ustavnosodni presoji na podlagi 51. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 15/94 – v nadaljevanju ZUstS) tudi vsebinska izčrpanost pogoj za vložitev ustavne pritožbe, Ustavno sodišče tega očitka ni moglo preizkusiti.

22. Pritožnik med domnevnimi procesnimi kršitvami navaja tudi očitek, da je sodišče sodbo oprlo na izjavo tajnice, ki naj bi pritožnika spoznala po glasu, ker naj bi že prej večkrat klical in se predstavil. Pri tem naj sodišče ne bi raziskovalo, ali je bila oseba, ki se je predstavljala za pritožnika, res pritožnik ali kakšna druga oseba. Pritožnik ne navaja, katero procesno jamstvo naj bi mu bilo s tem kršeno. V zvezi s pritožnikovimi zahtevami, da bi prvostopenjsko sodišče moralo razčistiti, kdo je v resnici klical, je Vrhovno sodišče ugotovilo, da gre pri tem za izpodbijanje ugotovljenega dejanskega stanja. Temu pa tudi postopek z ustavno pritožbo ni namenjen. Dejanske ugotovitve sodišč so lahko ustavnosodno relevantne le tedaj, kadar pomenijo kršitev pravice do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave, za kar pa v tem primeru očitno ne gre.

23. Pritožnik izpodbija tudi veljavnost odpovedi drugim procesnim pravicam, pri čemer ne navaja, katerim konkretnim pravicam naj bi se ne odpovedal veljavno. Glede na to Ustavno sodišče tega očitka ni moglo preizkusiti.

24. Ker očitno ne gre za kršitve človekovih pravic, kot jih zatrjuje pritožnik, Ustavno sodišče ustavne pritožbe ni sprejelo v obravnavo.

C.

25. Ustavno sodišče je sprejelo ta sklep na podlagi drugega odstavka 26. člena in prve alineje drugega odstavka 55. člena ZUstS v sestavi: predsednik dr. Janez Čebulj ter sodnice in sodniki dr. Zvonko Fišer, Lojze Janko, mag. Marija Krisper Kramberger, Milojka Modrijan, dr. Ciril Ribičič, dr. Mirjam Škrk, Jože Tratnik in dr. Dragica Wedam Lukić. Sklep je sprejelo soglasno.

Predsednik
dr. Janez Čebulj

⁴ Presoji Okrajnega sodišča o veljavnosti odpovedi pravice do tolmača je pritrdilo tudi Višje sodišče, Vrhovno sodišče je štelo, da so očitki v zahtevi za varstvo zakonitosti, ki se nanašajo na pravico do tolmača, pravzaprav ugovori zoper pravilnost ugotovljenega dejanskega stanja in jih zato ni presojalo.